

Városi kisdesztinációk elemzése

Hévíz példáján keresztül

TDK dolgozat - településkutató szekció

Horváth Enikő, Farkas Zsuzsanna

Konzulensek: dr. Szabó Julianna, Varga Imre

BME Építészmérnöki Kar, Urbanisztika Tanszék

Tartalom

1. Bevezetés

2. A téma aktualitása

3. Szakirodalmi feldolgozás

Kádár Bálint

Michalkó Gábor

4. A tanulmány célkitűzése, kérdésfeltevés

5. Hévíz

A város nyújtotta lehetőségek

A hotelek nyújtotta lehetőségek

A közlekedésről és a szolgáltatásokról

A fejlesztések

6. Módszertanok

Kérdőívezés

Interjúk készítése

7. Eredmények

8. Kitérő

9. Mellékletek

10. Bibliográfia

1. Bevezetés

Mik a turisztikai célpontok (kisdesztinációk) és a gyalogos közlekedés összefüggései? Hogyan alakulnak ki a gyalogos, kerékpáros, kisvonatos stb. útvonalak? Milyen lehetőségeik, eszközeik vannak a turistáknak az útvonal megtervezésére? Tudatos-e egyáltalán az útvonalválasztásuk; majd mennyire emlékeznek a végigjárt helyszínekre? Ezekhez kapcsolódva, mennyire használják (ki) a város nyújtotta program- és közlekedési lehetőségeket? A válaszokat Hévíz vizsgálatából kiindulva keressük.

Manapság felütötte fejét a téma a tudományos szférában, hogy hogyan lehetne a turisztikai utakat, a kisdesztinációk közötti útvonalakat fejleszteni. A témával többen foglalkoznak, akik tanulmányai közül elsődleges szakirodalmi forrásunk Meggyesi Tamás Promenadológia című, a séta tudományával foglalkozó írása. Ezen felül több tanulmányt olvastunk Kádár Bálinttól, illetve egyéb külföldi kutatóktól, de ezek alább kerülnek kifejtésre.

A másik fontos oka esszénk témájának pedig az, hogy Hévíz egy turisztikai célpont, egy üdülőváros. Így az egy hetes otlétünk, vizsgálatunk során azt próbáltuk kideríteni, hogy mi alapján születnek meg a fejlesztési tervek, illetve kinek az érdekeit nézik elsősorban, hogy mi a fő célpont a tervezésnél. Így azt is megnéztük, hogy a már megtörtént illetve a jövőbeni fejlesztések valóban megfelelőek-e, illetve ha igen, akkor kinek a számára? Így tehát az is érdekel bennünket, hogy a turisztikai útvonalak használata összefügg-e a fejlesztésekkel. Hajlamosabbak-e a felújított útvonalakat használni, épp ezért az is a kérdésünk, hogy előnyükre vált-e a fejlesztés.

Hévíz a „kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák tekintetében Magyarország második legnépszerűbb települése Budapest után”, tehát a turizmus működésének vizsgálatára alkalmas. Az egy hetes településkutató táborban strukturált interjúkat készítettünk turisztikai szervezetek képviselőivel, rendszeresen visszajáró vendégekkel és rövid idejű látogatókkal is. Kérdéseink arra irányultak, hogy a turisták milyen hévízen belüli szolgáltatásokat vesznek igénybe, milyen programokon vesznek részt. Mennyire ismerik a várost, felismerik-e képről az egyes utcákat. El tudják-e mondani, merre sétáltak aznap. Ezen felül összegyűjtöttük a turisták városon belüli és kívüli szabadidős lehetőségeit, valamint feltérképeztük a turisták számára kiépített közlekedési eszközök (HeBi, Dotto, Segway) útvonalait. Célunk, hogy választ kapjunk a fenti kérdésekre. Meg szeretnénk tudni, mitől függ a

turisztikai útvonalak kialakulása, használata, hasznossága illetve ismertsége. Azt kívánjuk kimutatni, hogy mennyire lehet tervezni a kisdesztinációk megközelítését, ezáltal a turisták mozgását a városban.

2. A téma aktualitása

Amint említettem, a téma aktualitását az adja, hogy az utóbbi évtizedekben, mióta a turizmus is egyre nagyobb teret hódít, fontossá vált a kérdés, hogy melyek a legfőbb turisztikai kidesztinációk, mikortól válhat célponttá az adott hely/tárgy, illetve, hogy ezekhez milyen útvonalakon juthatunk el, melyek azok az útvonalak, amelyeket a turisták választanak. Illetve, hogy miért pont ezek válnak mindenki által kedvelt útvonalakká. Magyarországon többek közt Kádár Bálint, Michalkó Gábor vagy Putzkó László is foglalkozik e kérdéskörrel, de külföldi példaként megemlítenénk Birenboim, Shoval, Butler, Pearce, Ashworth vagy Page nevét is. Butler inkább a TALC (Tourism Area Life Cycle) elmélettel foglalkozik, mely annyiban kapcsolódik témánkhoz, hogy rámutat, melyek azok az okok, amik miatt egy övezet turisztikai célponttá válhat. Ezek között nemcsak különböző történelmi indokokat említ (pl a Berliini Fal leomlása), hanem azt is, hogy minél lassabban fejlődött egy desztináció és minél régebb óta az, annál tovább megmarad annak. (Butler 13) Hévíz az 1700-as évek közepétől datálhatja kialakulását, hiszen már akkor elkezdődött az üdülőövezet kiépítése a tóra a Festeticsek által. Emellett leírja, hogy a fapados járatok terjedésével a látogatottság is emelkedik. (Butler 14) Itt fontosnak tartom megemlíteni, hogy Hévíz mellől, Sármellékről közvetlen repülőjáratok indulnak Oroszországba. Tehát az ugyancsak előny turisztikai szempontból, hiszen jóval könnyebb a megközelíthetősége, mint a legtöbb magyarországi fürdőhelynek. Zimmermann kimutatásából pedig kiderül, hogy 1960óta az elsődleges turisztikai célpontok a vízhez kötődő területek. Hévíz azért is jár ebben élen, mert itt ráadásul gyógyvizet találnak, tehát egyszerre pihenhetnek és kúrálhatják magukat. Ez egy valóban nem mindennapi dolog, amelyet már a rómaiak, majd a törökök is felfedeztek.

Hévíz egy turisztikai célpont, már megalakulásától kezdve, hiszen egy, a tóra épült üdülővárosról beszélünk. Mivel, köztudottan, az ország leggazdagabb városa Hévíz, így fejlesztésekben nincs hiány. Épp emiatt is esszünk egyik kérdése, hogy ezek a fejlesztések jó helyen jönnek-e létre, illetve, hogy jól működnek-e az elkészült újítások. Ilyenek például a sétálóutcák, vagyis a Rákóczi és az Erzsébet királyné utcák újraburkolása és új utcabútor család kihelyezése. Hasonló problémát jelent a turisták és a helyiek kontrasztja, összefüggésben a fejlesztésekkel. A kérdőívek illetve az interjúk során számos információt kaptunk arról, hogy milyen ellentéteket vélhetünk felfedezni köztük. További fejlesztési tervek is készültek már a

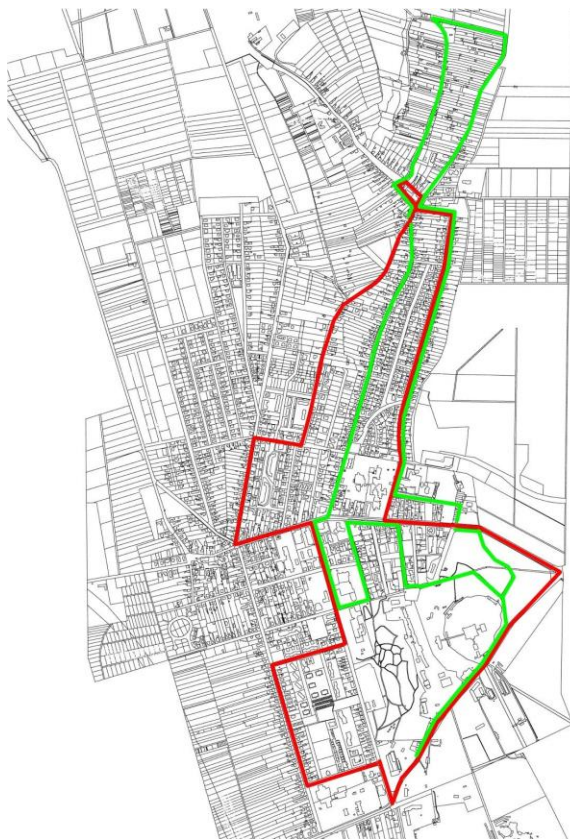
városról, így ezeket is szeretnénk elemezni, választ kapni arra a kérdésre, hogy minden ilyen tervezet megállja-e a helyét abban az üdülővárosban, ahová főként nyugdíjas turisták pihennek. Így például a buszmegálló áthelyezése, amely esztétikai szempontból szükségesnek mondható, ám kérdés, hogy funkcionálisan is megállja-e a helyét.

3. A szakirodalmi feldolgozás

Kádár Bálint

Kádár Bálint esszéjéből ötleteket kapunk arra, hogy mi is lehetne a megfelelő módszer arra, hogy felmérjük a turisták mozgását a városokban. Az általa előnyben részesített módszert, mi itt Hévízen nem tudtuk alkalmazni. A flickr.com-ra feltöltött fotók alapján mérte az adott helyeken megforduló emberek számát. Ám, ahogy Kádár is megjegyzi, ezt valójában a fiatalabb korosztály esetében lehet mérni. (Kádár 91) Viszont Hévízen az idősebb, nyugdíjas korosztály jelenik meg főként, így ezt a módszert itt nem tudjuk számításba venni.

Ugyanakkor azt is kimondja, hogy a turisták legfőképp a történelmi utakat használják, azért, hogy eljussanak egyik látványosságtól a másikig, mint például Prágában. (Kádár 95) Mivel Hévízen nem beszélhetünk történelmi városrészről, így számunkra ez nem meghatározó. Mivel a belépőjegyek mindig visszaszorítják a látogatottságot, így a legtöbb turista azokon a helyeken jelenik meg, amelyek ingyenesek. A vizsgált városunkban a legtöbb program emiatt is ingyenesen megtekinthető. Ilyenek például rendszeresen a helyi piac, az orgonakonzert a templomban, az egyéb zenei koncertek a fő téren. Emellett vannak más, időszakos programok is, melyeken mind a helyiek, mind a turisták részvételét fogadják. A mi szempontunkból ezek pont amiatt nem helytállóak, mert az ingyenes programokon való részvételt nem tudjuk mérni. Hiszen nincs olyan módszer, mellyel relevánsan tudjuk mérni a turisták előfordulását a köztereken. Emiatt választottuk a kérdőívezést, illetve a képfelismerést elsődleges módszerünknek. Ezen kívül pedig GPS-es adatokat figyeltünk meg, melyek a HeBihez, Dottóhoz illetve a Segway-hez tartoznak. A turisták mozgását meghatározó tényezők sorába a domborzat is beletartozik, amely esetünkben jól meg is figyelhető. Hévíz lankásabb területein, ahol a sétálóutcákat is találjuk, sokkal látogatottabbak. Míg a felsőbb területeket látványosan kerülik az emberek, de legalábbis gyalog nem veszik arra útjukat. Ahhoz kimondott látványosságot kell találnunk, mint például az egregyi borospincék, csárdák, ahová azonban egy darabon a Dottó viszi fel a látogatókat. Ezen kívül az infrastruktúra jelenléte is vonzó tényező. Ezt Hévízen kizárólag a parkolótól a gyógytóig terjedő vonalon találjuk meg, így nem csoda, ha oda koncentrálódik a tömeg. Itt megkapnak mindent a kávézótól a masszázson át a szükséges ruházati illetve egyéb ütletekig. Azonban ezt a zónát elhagyva egy-egy élelmiszerüzleten túl nemigen találunk más jellegű szolgáltatást, amely inkább a helyieknek okoz problémát.

ábra: Dottó útvonala Segway útvonala

Kádár Bálint, a Józsefvárosi Önkormányzat megbízásából készített Palotanegyed Turizmusfejlesztési Koncepciója a negyed turisztikai fejlesztési stratégiáját a helyi adottságokra alapozza, “mint élhető városrészt kínálja a látogatók figyelmébe”. (8. o.) A tanulmány a városi turizmussal foglalkozik, de a gyalogos közlekedés tervezésével kapcsolatos állításai a városias beépítésű Hévíz számára is érvényesek lehetnek: “fontos, hogy a turisták által használt útvonalak mentén megfelelő hely legyen üzletek kialakítására, utcai piacok és egyéb kitelepült funkciók számára, és hogy a helyi városi élet folytonos színházat nyújtó nyüzsgése megfelelő mértékben lehessen ezeken a tereken.” (12. o.) “Olyan útvonalakat érdemes gyalogosbarát módon fejleszteni, amelyek összekötnek fontos pontokat, csomópontokat vagy célpontokat, és amelyek mentén a szolgáltatások megtelepedhetnek, tehát az utakra néző házaknak van utcafronti üzlethelységük, vagy legalább innen nyíló pincehelységük. Ezzel a turisztikai térhálózatot úgy lehet optimalizálni, hogy egyrészt minden potenciálisan látogatott *helyre (pontba) elvigyen*, másrészt legyen a látogatónak választási lehetősége, hogy merre indul, és milyen célokat keres fel, és az útvonalak mentén minél több inger érje, minél több szolgáltatást használhasson ezzel

a 37. helyen található a rangsorban.” (42. o.) “A kínálati oldalt támogatja még a turisztikai termék fejlesztéséhez kapcsolódó stratégia/ák, valamint a nemzetközi és hazai szakmai szervezetek működése.” (44. o.)

A hazai egészségturizmus vonzerei a természeti adottságok mellett a fürdőkultúra hagyományainak köszönhető műemlékfürdők, valamint az orvosi szakértelem és jó ár-érték arány. Ez kívül a “vonzerő sikerét turisztikai szempontból befolyásolja annak megközelíthetősége, az általános infrastruktúra, a szálláshelyek, az étkezés, a kikapcsolódási lehetőségek, a vendégszeretet és a higiénia. Az egészségturizmus esetében kiemelt figyelmet kell szentelni a fürdővárosi, illetve gyógyhelyi hangulat kialakítására és fenntartására, valamint a mozgáskorlátozottak igényeire.” (42. o.) Hévíz rendelkezik “világszinten is egyedülálló” vonzerőkkel, ezek: “hévízi gyógyászat, természetes gyógytényezőkön alapuló balneoterápia, súlyfürdő fürdőkultúra”. (44. o.)

Az egészségturizmus ága, így a hévízi desztináció is rendelkezik a következő előnyökkel a turizmus többi ágazatával szemben: a szezonális negatív hatása minimális; a tartózkodási idő az átlagosnál hosszabb (a kezelések hossza átlagosan 10 nap); a fajlagos turisztikai költség magasabb (egészségért hajlandóak fizetni). Az előnyöket kihasználása mellett egy egészségturisztikai termék versenyképességét növeli, ha együttműködik más termékekkel - például konferencia-, falusi, öko-, lovas-, vallási vagy gasztronómiai turizmussal. Erre gyakorlatban a több turisztikai termék kínálatát is tartalmazó kombinált programcsomag bevezetésével van lehetőség. [15]

4. A tanulmány célkitűzése, kérdésfeltevés

Tanulmányunk célja az, hogy rávilágítsunk azokra a helyekre, amelyekre koncentrálódik a turizmus, illetve amelyekre egyáltalán nem. Ezek alapján az is, hogy megmutassuk, mi az, amit fejleszteni lehetne illetve kéne a városban. Tanulmányunk célja az, hogy rávilágítsunk azokra a helyekre, amelyekre koncentrálódik a turizmus, illetve amelyekre egyáltalán nem. Ezek alapján az is, hogymegmutassuk, mi az, amit fejleszteni lehetne, illetve kéne a városban. Arra vagyunk kíváncsiak, hogy melyek azok a tényezők, amelyek befolyásolják a turisták áramlását, melyek azok, amelyek vonzóak vagy egyáltalán nem azok. Ezen felül azt próbáljuk kideríteni, hogy milyen konfliktusok vannak a turisták és a helyiek között, mi az, amivel ezt oldani lehetne.

Figyelembe véve azt, hogy Hévíz egy főként az idősebb korosztály vonzáskörzete, azokra a fejlesztési lehetőségekre adnánk ötletet, melyek mind az ő igényüket, mind a helyiekét kielégítik. Úgy vesszük észre, rendkívül éles az ellentét a helyiek illetve a turisták között. Ezt az ellentétet lehetne oldani olyan újításokkal, ötletekkel, melyek megfelelnek a lakosoknak is. Hiszen, mint az a kérdőívekből kiderült, sok esetben a hévívi lakó kirekesztve érzi magát, megfosztva attól, hogy otthon érezze magát saját városában.

5. Hévíz

A város nyújtotta lehetőségek

Amint azt már említettem, Hévíz egy, a turizmusra épült város, ezen belül is a gyógyvízre, mely itt fakad. A város a vendégéjszakákat tekintve a második helyen áll Budapest után: évente egymillió ágyat foglalnak, naponta tízezer turista fordul meg itt. Ez azt eredményezi, hogy erre is építkeznek, a programokat vagy a fejlesztéseket tekintve.

Az 1990-es évektől, a Danubius Hotelek megnyitásától kezdődött el az a hullám, amelyben a város vezetősége azt tapasztalta, hogy a pihenővendégek nem jönnek ki a szállodákból, hiszen mindent megkapnak helyben, még a fürdési lehetőséget is. Mivel ezáltal a kereskedések sem voltak sikeresek, ennek elejét véve, 2010-től egy bizonyos fajta együttműködés alakult ki a város és a hotelek között. Rendkívül sok szabadtéri rendezvényen vehetünk részt a nyár folyamán, hiszen ez a főszezon. A moziban minden hétfőn operettelőadást tekinthetünk meg neves operetténekesekkel, ugyanitt a többi napokon pedig a száz fős teremben hat órától amerikai kommersz filmeket láthatunk, míg nyolc órától a nyugdíjasoknak szólókat. A nyolc fős teremben idegen nyelvű filmeket vetítenek, illetve, ha van rá igény, művészmozivá alakul. A hely sikerét mi sem mutatja jobban, mint hogy pénteken és szombaton teltházas a nagyterem, illetve a nyolcan százaléka az itt pihenőknek visszajáró vendég. A templomban minden kedden orgonakoncertet tekinthetünk meg, amellet, hogy a főtéren is zenei koncerteket rendeznek. A termelői piacot mind a helyiek, mind a turisták előnyben részesítik, emiatt is heti három alkalommal kerül megrendezésre a parkoló mögött, különböző folklór műsorokkal egybekötve. A parkolóban található vendéglátóipari egységek illetve üzletek szintén közkedveltek, a legtöbben itt fogyasztják el napi ételüket. A múzeumban mindig ingyenesek a kiállítások, az idén augusztusi Munkácsy kiállítás az első fizetős, ennek ellenére hatalmas az érdeklődés. Péntek esténként a várost mutatja be egy órás séta keretében a helytörténeti múzeum igazgatója. A könyvtárban irodalmi, többnyire felolvasóesteket tartanak rendszeresen. Ilyen például a Spirituális Kör, mely egy ezoterikus előadás sorozat lelki egyensúlyunkért. Ugyanezen a helyszínen különböző játékokat is szerveznek, kicsiknek-nagyoknak egyaránt. A sportolási lehetőségek tárháza nyílik meg előttünk, ha egy kicsit tüzetesebben keresgélünk a programfüzetben: kézilabda, íjászat, nordic walking, sakk, lovaglás, ökölvívás, akrobatikus rock and roll, stb. Különböző fesztiválokon is részt vehetünk, mint pl. a júliusi Nosztalgia Hétvége, az

augusztus 20-a környékén megrendezett III. Hévízi Borünnep vagy a szeptemberi Magyar Dal Napja. Az Egregy nyújtotta lehetőségekről nem is beszélve. Ám a kérdés az, hogy vajon találunk-e a fiatalabb korosztályt is kielégítő szórakozási lehetőségeket? Vagy szolgáltatás terén megtalálnak-e mindent a helyiek, amire szükségük van? Ezekre a kérdésekre a következőkben fogunk választ adni.

A hotelek nyújtotta lehetőségek

A következőkben arról szeretnék beszélni, hogy melyek azok a lehetőségek, amelyeket a hotelek kínálnak fel, két jelentősebb szálloda példáján keresztül. A Hotel Carbonara keddtől szombatig esténként a vacsora mellé élőzenés esteket ad, hétfőn és vasárnap pedig zongorakoncerteket hallgathatunk. Sportolni egész héten tudunk, teremsportokat ismerhetünk meg vagy különböző vízi sportokat –hiszen különálló wellness részlege van a szállodának-, mint például a zenés vízi tornát vagy az aqua-traininget. Azok, akik pedig kimondottan kikapcsolódni és pihenni vágnak, különböző masszázssal, ayurvedával, vagy egyéb kozmetikai testkezelésekkel kényeztethetik magukat. Emellett a magyarországi kirándulások széles skálájából választhatunk, hiszen a hotel az Eni Travel-lel áll szerződésben. Ilyenek például a sümegi várjátékok nevű egynapot út, a magyar lakodalom a Festetics Pincében vagy a pince-party Szigligeten. De még Budapestet is megismerhetik a külföldiek az utazási iroda szervezett útjai által.

A Hotel Europa szintén megannyi lehetőséget nyújt a különböző típusú kikapcsolódásra, sőt még külön a gyermekeknek szánt programmal segíti a szülők pihenését (logikai vetélkedők, táncoktatás, memóriafejlesztés, íjászkodás, kézműveskedés). Itt is hallgathatunk élőzenét a vacsoránk mellé, vagy részt vehetünk activity vetélkedőn, vagy különböző vásárokon. Mivel ennek a szállodának is van fürdővize, itt is főként a vízi sportokat élvezhetjük, de a fitness teremben a megtalálunk egyéb kedvűnkre valót.

A közlekedésről és a szolgáltatásokról

A közlekedést tekintve, Hévízen találunk egy helyi járatot, amely naponta kétszer jár, így, főleg akik a hegyen laknak, többnyire a Dottót használják, mely óránként indul a parkolóból. A

nemrégiben bevezetett HeBit Hévíz közigazgatási határán belül használhatják a helyiek és a turisták egyaránt, bizonyos ellenértékért, ahogy a fővárosi BuBit is.

A belvárosban számos ruhaüzletet, szolgáltatást (fodrász, masszázs, stb.) találunk, melyek igencsak forgalmasak a turisták részéről. Ugyanakkor van olyan üzlet a városban, amely a mindennapi élethez szükséges? Találunk háztartási boltot vagy barkács üzletet? Ezekre a kérdésekre szintén felméréseink elemzése után adjuk meg a válaszokat.

A fejlesztések

Az utóbbi években számos fejlesztés valósult meg Hévízen. Ilyenek például a két sétálóutca (Rákóczi utca, Erzsébet királyné utca) vagy a Széchenyi tér felújítása. Az utcák kiskockakő burkolatot kaptak, és új utcabútor családdal lettek ellátva. A Rákóczi utcára egyáltalán nem lehet behajtani járművel, míg az Erzsébet királyné utcára igen. Ez a sétáló utca nagy sikert arat a turisták egy részének a körében, hiszen így zavartalanul tudják végigjárni a tömördek üzletet, mely az utca mindkét oldalát övezi. Ugyanakkor számos olyan kritikát is kaptunk a kérdőívek kitöltése során, mely nem pozitív jellegűen szól ezekről a beruházásokról. A legtöbb problémájuk azoknak az embereknek van, akik babakocsival, tolószékkel, vagy sétapálcával közlekednek. Ők könnyen megakadnak a kiskockakövekben, így nekik nem praktikus ez a kialakítás. Azok az idősek, akik ide járnak, többnyire nehezen közlekednek, hiszen pontosan ezért jönnek ide, hogy kezelésen vegyenek részt, a gyógyvíz segítségével. Ők azok az emberek, akik szinte csak ezen a néhány utcán tudnak közlekedni, mert fizikai állapotuk nem engedi meg, hogy felmenjenek Egregyre vagy csak felsétáljanak a Széchenyi utcán. A véderdőben és a tó körül kialakított sétányokon lehetne közlekedni, de valami miatt a vendégek mégsem teszik. Többet panaszkodtak arról, hogy az erdő elhanyagolt, az esetleges problémákat nem kezelik, ezért nem szívesen mennek oda. Miközben ez is a gyógyulásukat szolgálná, hiszen ez a legközelebb eső olyan hely, melyben a színtiszta természetet élvezhetik.

6. Módszertanok:

Kérdőívezés

A gyalogos mozgások mérésére alkalmas, a Belvárosi funkcióvadászat nevű szabadon választható tárgy óráján általam kipróbált és bevált módszer a *forgalomszámlálás*. Ez az utca adott keresztmetszetén történő percenkénti áthaladások számának rögzítését jelenti. Használható eredményhez helyszínenként legalább hatszor negyed órás méréseket kell végezni naponta. Erre kettőnknek az idő rövideége miatt nem volt lehetőségünk.

Ezért választottunk egy ennél sokkal szubjektívebb módszert: maguktól a turistáktól kérdeztük meg, merre járnak. Strukturált interjúkat készítettünk rendszeresen visszajáró vendégekkel és rövid idejű látogatókkal. Kérdéseink arra irányultak, hogy a turisták milyen Hévízen belüli szolgáltatásokat vesznek igénybe, milyen programokon vesznek részt. Mennyire ismerik a várost, felismerik-e képről az egyes utcákat. El tudják-e mondani, merre sétáltak aznap.

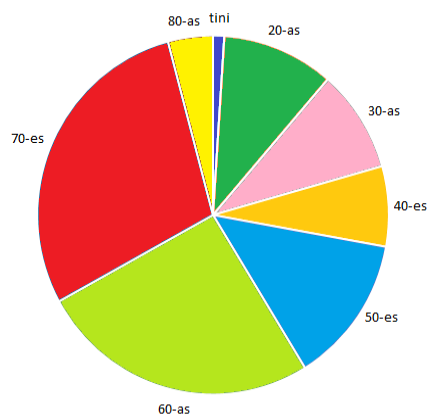
Három nap alatt 97 emberrel sikerült interjút készíteni, ez a szám a napi többbeze turistaforgalom töredéke, így nem tekinthető reprezentatívnak. A 97 fő különböző cenzusadatok szerinti megoszlása:

_ 53 magyar, 42 német és 2 belga;

_ 61 nő és 36 férfi;

_ kor szerint

1	tíz
10	húszas,
9	harmincas,
7	negyvenes,
13	ötvenes,
25	hatvanas,
28	hetvenes,
4	nyolcvanas éveiben lévő;

_ 83 szállóvendég és 14 egynapos látogató;

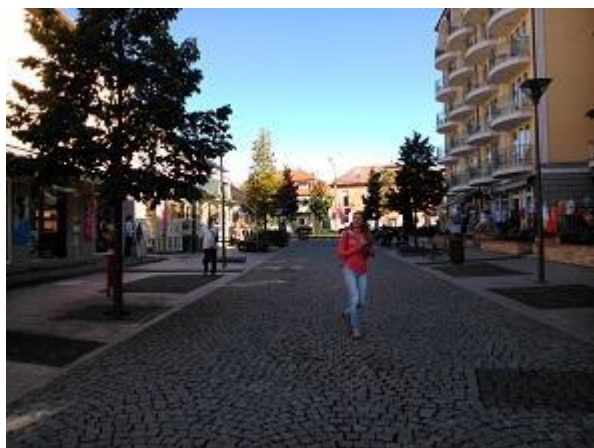
_ 30-an először jártak Hévízen, 18-an másodszor, 49-en pedig visszajáró vendégek.

Interjúk készítése

Az interjúzást 2014. augusztus 27-29. végeztük, keddtől csütörtökig, a szerda délelőtti félórás eső kivételével napsütésben, kellemes időben reggel 10 és este 8 között. Alanyainkat a belvárosban, a turisták által legjobban kedvelt köztereken szólítottuk meg. Mivel a sétálókat nehezebb volt beszélgetésre rávenni - "siettek" -, leginkább a padon ülő, pihenő, tehát kevésbé tevékeny emberekkel tudtunk beszélgetni.

Miután bemutatkoztunk és megmagyaráztuk szándékainkat, megkérdeztük őket, hanyadszor járnak Hévízen és most hány napja vannak itt. Melyik hotelben szállnak meg, vagy ha kiadó, esetleg saját lakásban/apartmanban, akkor az melyik utcában található. Rákérdeztünk külön arra, hogy hol esznek, mert az étkezés helye befolyásolja a vendég napirendjét, ezáltal a mozgását a városban. Ezután megkérdeztük, mivel töltik napjaikat: milyen szolgáltatásokat vesznek igénybe és milyen programokon vesznek részt. Mivel minket Egregy és a véderdő ismertsége kihasználatlanságuk miatt különösen érdekel, érdeklődtünk, meglátogatták-e ezeket a helyszíneket. Azt is megkérdeztük, hogy használták-e város nyújtotta közlekedési lehetőségeket, a Dottót vagy a HeBit. Végül megkértük őket, hogy meséljék el az előző napjukat, merre jártak a szállást elhagyva: milyen attrakciókat kerestek fel, és milyen útvonalakon jutottak el oda; ha sétáltak, melyik utcákon sétáltak.

A legkitartóbbaknak adtunk egy utolsó feladatot: mondják meg, hol készültek a következő képek. Hangsúlyoztuk, hogy nem az utcák pontos nevére vagyunk kíváncsiak. A hat kép hat utcát ábrázol, az utca közepéről, az utcával párhuzamosan, az egyik irányba fotózva. Mindegyik képen jól látható az útburkolat, az utcát szegélyező házak és/vagy növényzet, valamint a fogyasztást/tájékozódást segítő táblák, feliratok. Az egyes képek 1. a Rákóczi utcán (sétálóutca), 2. a Széchenyi utcán (fő utca), 3. a Honvéd utca lépcsős szakaszán, 4. a tó körüli úton a véderdőben, 5. a Kölcsey utcán (bazársor) és 6. az Ady Endre utcán (főút) készültek.

Rákóczi utca

2. Széchenyi utca

Honvéd utca

4. véderdő

Kölcsey utca

6. Ady Endre utca

Képfelismerés

1. 73,6% Rákóczi u.

4. 63,2% véderdő

2. 54,4% Széchenyi u.

3. 54,4% Honvéd u.

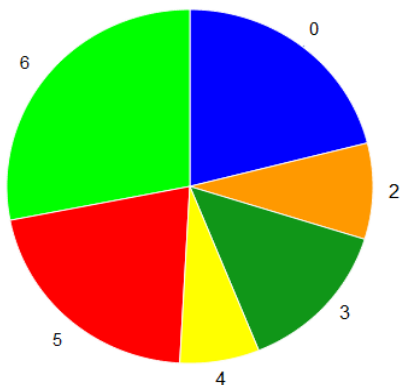
5. 49,1% Kölcsey u.

6. 45,6% Ady Endre u.

ábra: a fényképek készítési helye és a fényképen látható utcaszakasz

18

49% az összes, vagy egy kivételével az összes képet felismerte. Ezekből következtetve: az emberek vagy nagyon jól, vagy egyáltalán nem ismerik Hévízt?

ábra: a válaszolók hány képet ismertek fel a hatból

Szabadidős tevékenységek, közlekedés

A legtöbbször (legalább négyszer) felsorolt tevékenységek az alábbiak:

egészségturizmus:_____

fürdés a tóban

kimozdulás a belvárosból:

séta a tó körül biciklizés séta Egregyre

kulturális programok:

szabadtéri koncert templomi koncert mozi

Megállapítható, hogy az általunk megkérdezett emberek legnépszerűbb szálláson kívüli tevékenysége a gyógytóban való fürdőzés, de ezt csak 40-en említették. A második legnépszerűbb kategóriába tartoznak az aktív mozgással kapcsolatos tevékenységek, ezt a válaszolók harmada üzi, főleg a fiatalabb korosztály. Kulturális programokon való részvétel elenyésző.

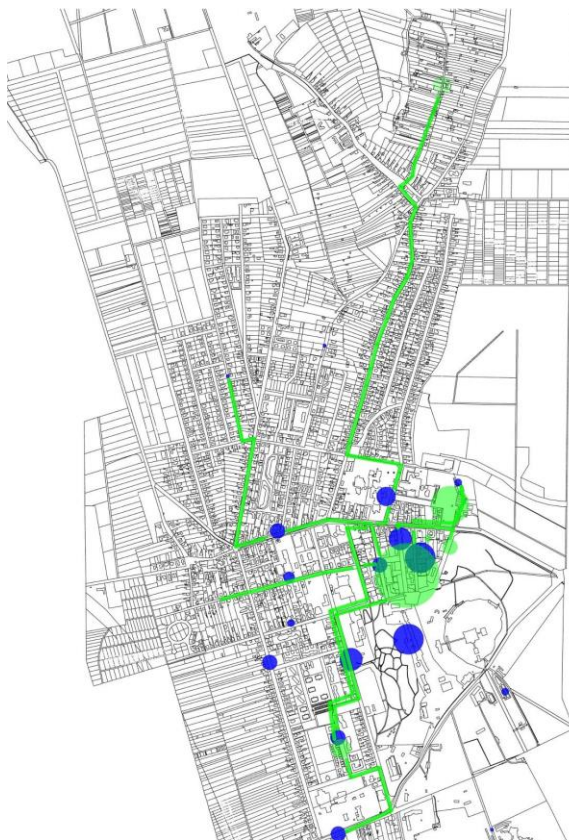
Egregyet 22-en említették, de csak 6-an sétáltak fel, a többiek a Dottóval mentek.

A HeBi-t senki nem használta, a 8 bicikliző mindegyike a várost elhagyó hosszabb túrát tett.

A tó körüli út jól ismert (a képfelismerésen a második legjobb eredményt érte el), de a véderdőbe kevesen merészkednek, mert elmondásuk szerint nem tudják, hova vezetnek az utak.

Turisták mozgásának feltérképezése

A strukturált interjúk során gyűjtött adatokból a következő összefüggések ábrázolhatók

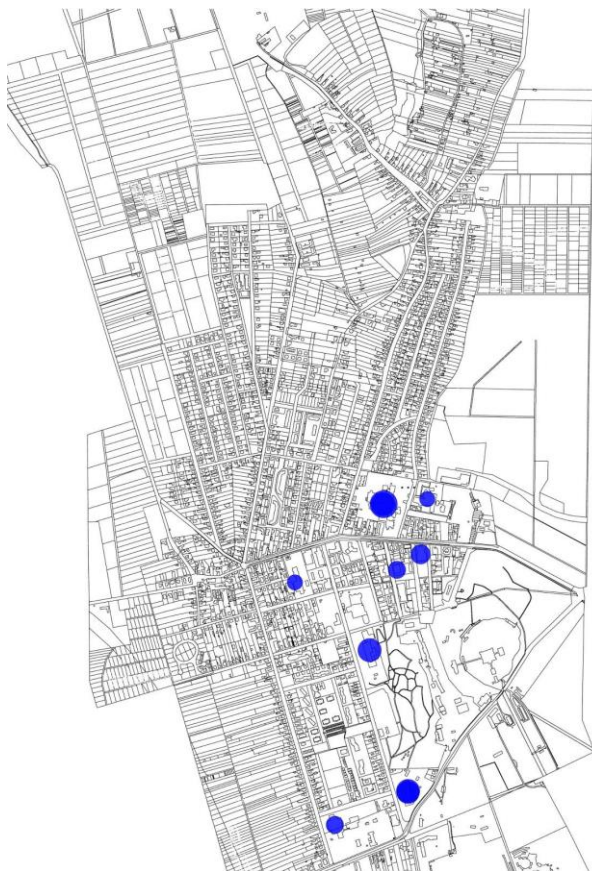

ábra: A szállás és az étkezés helyének összefüggései:

a válaszadók szálláshelye és azok arányai az egyes utcákban

a válaszadók - szállástól különböző - étkezési helyei és azok aránya az egyes utcákban, valamint a szállástól az étkezés helyéhez vezető útvonal

Az ábra véletlenszerűen megkérdezett emberek mozgását, egyedi eseteket ábrázol. Mégsem ezeket az útvonalakat fogom a későbbiekben elemezni, mert úgy gondolom, hogy a legnagyobb gyalogosforgalom a legnagyobb ágyszámú szállások és a leglátogatottabb kisdesztinációk, a tó között van.

ábra: Legnagyobb szállodák

Palace Hotel Hévíz ****

Danubius Health Spa Resort Aqua ****

Danubius Health Spa Resort Hévíz ****

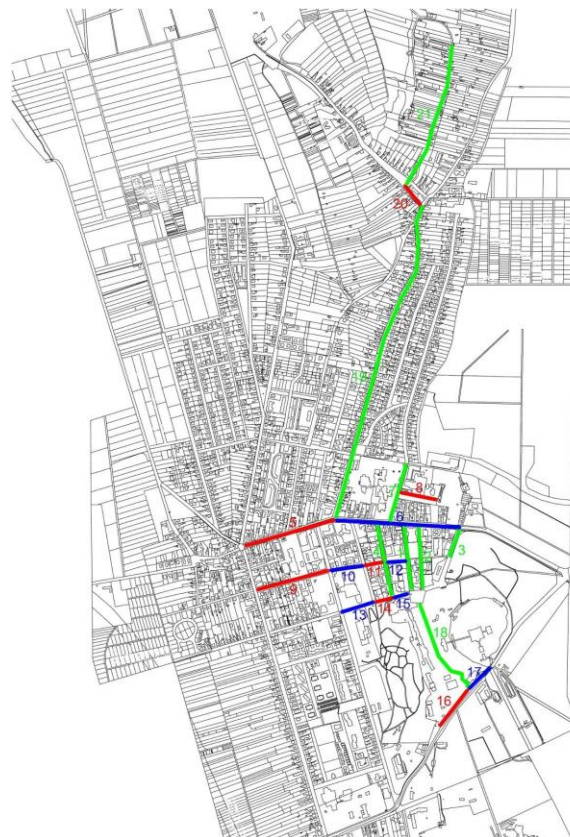
NaturMed Hotel Carbona Superior ****

Hotel Európa Fit Superior ****

Hunguest Hotel Helios ***+

Hunguest Hotel Panoráma ***

Hotel Aquamarin ***

ábra: Szállodákat és a tavat összekötő útvonalak

A gyalogos útvonak elemzése

Meggyesi Tamás Promenadológia c. írása a lineáris látványelemzés elméletének megértésében és a gyalogos mozgások ábráinak elkészítésében segített.

A legnagyobb ágyszámú szállások és a leglátogatottabb kidesztinációk közötti útvonalakat olyan utcaszakaszokra osztottam, amelyek képe egyenként egységes. Ez azt jelenti, hogy a különböző fizikai elemek megoszlása egy szakaszon belül viszonylag egyenletes, “sűrűsége” állandó. Az egyes elemek sűrűségét szürkeárnyaltos skála jelzi. Az ábrán látható, hogy a Rákóczi utca városi beépítésű, gyalogosforgalma nagy, nincs autósforgalom, fái alatt találni árnyékot, le is lehet ülni, mert sok pad van, és valószínűleg biztonságos, mert jól kivilágított. Ezzel szemben a Zrínyi utca kertvárosi beépítésű, se gyalogos-, se autós-, se kerékpárosforgalma nem jelentős és kevésbé kivilágított a Rákóczi utcánál.

ábra: Rákóczi utca metszete

ábra: az Egregyre vezető utca, a Zrínyi utca metszet

A beépítésen, növényzeten, megvilágításon, gyalogos-, kerékpáros- és autósforgalmon kívül mérhető a sűrűsége van például a boltoknak és a kukáknak. A mellékelt táblázatban ezek az adatok szerepelnek 21 utcaszakasz esetében.

A szakaszok jellemzése így nem teljes, a metszeten fel lehet tüntetni a szélességi méreteket (gyalogosé a legfontosabb) és a az utcát szegélyező térfal típusát. Mindenhol, de Hévízen különösen fontos az akadálymentesség értékelése, és ebből a szempontból jellemezni kell a

padlóburkolatot, megadni az utca meredekségét, a padkák és lépcsők meglétét és a gyalogátkelők számát.

Egy útvonal tehát különböző hosszúságú szakaszokból áll össze, amelyek “sűrűségi metszetekkel” és azok kiegészítésével jellemezhetőek.

Kitérő

Barabási Albert-László hálózatkutató fizikus szerint az emberi mozgás jól jósolható. Egy ember helyét (hol van éppen) három hónapon keresztül óránként lejegyezve megírható egy olyan program, ami 93%-os pontossággal megmondja, hol lesz az illető másnap délután. Ez azért lehetséges, mert az embereknek nincs lehetőségük eltérni napi ritmusuktól (10 óra otthon + 10 óra a munkahelyen + 4 óra tranzit a két hely között). [2] A pihenőidejüket töltő emberek mozgása viszont kiszámíthatatlanabb, mert napirendjük sokkal kevésbé kötött, több a spontán tevékenység. Az viszont biztos, hogy a szálláshelyről való kimozdulás mindig *céllal* történik, ha másért nem, a “céltalan” séta kedvéért.

Már magába a desztinációba is céllal érkeznek a turisták. Mivel “Hévíz mint fürdőváros reprezentánsa a magyarországi egészségturizmusnak” [15] (1. o.) és az egészségturizmus ágazatát a tevékenyspecifikus turisztikai termékekhez sorolják, Hévíz esetében esetében az elsődleges cél tevékenység. Mégpedig a gyógyuláshoz, betegségmegelőzéshez tartozó tevékenységek: kúrákon, kezeléseken való részvétel (többnyire a szálláson), fürdőzés (a tóban vagy a szálláson). Elsődleges motivációik tehát a fájdalom megszüntetése, egészségi állapotuk javítása, vagy csak jó egészségük megőrzése, esetleg csak mások utánzása: “a hazai wellness turizmus esetében motivációs szempontból sokkal nagyobb szerepe van a trendek és divat követésének, mint az egészségtudatosságnak”. [15] (47. o.) Másodlagos motivációnak tekinthető a településen és annak környezetében található természeti és kulturális attrakciók felkeresése, ami az elsődleges tevékenységek közötti szabadidőben történik.

A mozgási lehetőségeket tehát időbeli keretek közé szorítják a kötött programok. Ezek - az alváson kívül - a kezelések és az étkezés. A kezelés általában az egész délelőttöt kitölti, az étkezés pedig típusától - önellátó, félpanzió, teljes ellátás - függően eltérő gyakorisággal hívja vissza a szállásra a vendégeket. (A hévízi szállodákban reggelizni általában 7-10, az ebédelni 12-14, a vacsoráni pedig 17-21 óráig lehet.) Időbeli korlát maga a látogatás hossza, ami a gyógyturisták körében egy-két hét (minimumát a gyógykezelés előírt hossza határozza meg), a wellnessuristák körében általában 3-4 nap (heti szezonális, hétvégéken felénkül a fogalom). A turista a szabadidejét tehát a szálláson, a városban tölti vagy egyéb desztinációkba látogat. A hotelek komplex szolgáltatásai lehetővé teszik, hogy a vendég akár az egész szabadságát ott töltse (gyógykezelések, étkezés, sport- és kulturális programok mind elérhetőek), valamint

utazási irodákkal együttműködve lehetőség nyílik különböző hosszúságú és típusú kirándulásokon való részvételre - létezik félnapos (pl. Tihany, Kis-Balaton, Sümeg), egynapos (Balaton-körút, Budapest) és kétnapos is (osztrák városok); az aktívabb korosztálynak (kerékpáros) és időseknek (buszos) is szerveznek túrákat. Ha a turista mégis kimozdul, helyszíni kutatásunk szerint a tófürdőt látogatja meg, étkezik (a belvárosban, a parkolóban, Egregyen, esetleg a Magyar Csárdában - az utóbbiba már autóval megy), lődörög vagy üldögél a belvárosban. Olyan programokon vesz részt, amikbe belebotlik: vásárol, beül a moziba a sétálóutcán, vagy meghallgat egy szabadtéri koncertet.

Korlátot szab a turista mozgásának a saját és a környezet fizikai állapota. Mivel Hévízen sok a mozgásszervi beteg, az átlagosan megtett távolságok kisebbek és az akadálymentesítésre is fokozottan figyelni kell.

utcaszakaszok	vizsgált hossz (m)	autós- forgalom	gyalog- átkelő	kerékpár- sáv	padok	padok/100m	boltok	boltok/100m	fa	fa/100m	világítás	világítás/100m	kukák	kukák/100m
1 Rákóczi utca	265	0	-	0	18	6.79	52	19.62	31	11.70	32	12.08	16	6.04
2 Erzsébet királyné utca	255	-1	0	0	17	6.67	40	15.69	27	10.59	27	10.59	6	2.35
3 Koltsey utca	123	2	0	0	9	7.32	21	17.07	42	34.15	7	5.69	5	4.07
4 Petőfi Sándor utca	297	1	2	0	0	0.00	22	7.41	58	19.53	10	3.37	5	1.68
5 Széchenyi utca felső	365	2	3	0	12	3.29	9	2.47	68	18.63	13	3.56	10	2.74
6 Széchenyi utca alsó	487	2	5	0	12	2.46	43	8.83	84	17.25	16	3.29	15	3.08
7 Attila utca	235	2	2	0	0	0.00	2	0.85	22	9.36	11	4.68	3	1.28
8 Jókai utca	174	2	0	0	0	0.00	4	2.30	20	11.49	4	2.30	5	2.87
9 Honvéd utca felső	297	1	1	0	6	2.02	0	0.00	48	16.16	9	3.03	8	2.69
10 Honvéd utca középső	139	1	0	0	1	0.72	1	0.72	31	22.30	5	3.60	4	2.88
11 Honvéd utca lépcsős	80	0	-	0	0	0.00	2	2.50	3	3.75	1	1.25	1	1.25
12 Honvéd utca - Moll K. tér	90	0	-	0	0	0.00	1	1.11	6	6.67	2	2.22	2	2.22
13 Park utca felső	135	1	0	0	2	1.48	1	0.74	45	33.33	4	2.96	2	1.48
14 Park utca lépcső	70	0	-	0	0	0.00	0	0.00	9	12.86	3	4.29	2	2.86
15 Park utca alsó	77	2	0	0	1	1.30	7	9.09	6	7.79	1	1.30	1	1.30
16 Ady Endre utca felső	306	2	0	1	0	0.00	0	0.00	20	6.54	5	1.63	0	0.00
17 Ady Endre utca alsó	323	2	1	1	0	0.00	0	0.00	14	4.33	6	1.86	0	0.00
18 Dr. Schulhoff Vilmos sétány	480	0	-	0	43	8.96	0	0.00	30	6.25	16	3.33	9	1.88
19 Zrínyi utca	1280	2	1	0	6	0.47	6	0.47	112	8.75	44	3.44	6	0.47
20 Egregyi út alsó	77	2	0	0	2	2.60	0	0.00	22	28.57	3	3.90	3	3.90
21 Dombföldi utca	565	2	0	0	1	0.18	8	1.42	2	0.35	9	1.59	2	0.35

ábra: utcaelemzés

Szakirodalom

[1]

Ashworth, G., Page, S. J. (2011). Urban tourism research: Recent progress and current paradoxes. *Tourism Management*, 32: 1-15.

[2]

Barabási Albert-László: Villanások - a jövő kiszámítható. - Nyitott Könyvműhely, Budapest, 2010.

[3]

Birenboim, A., Anton-Clavé, S., Russo A. P. & Shoval, N. (2013). Temporal Activity Patterns of Theme Park Visitors. *Tourism Geographies*, 15/4: 601-619.

[4]

Butler, R. W. (2011). *Tourism Area Life Cycle*. Contemporary Tourism Reviews, Oxford.

[5]

Hernádi Miklós: Közhelyszótár. – Harmadik kiadás. Gondolat Kiadó, Budapest, 1995.

[6]

Hévíz Európában (Szerk.: Mészáros T. László). - Foto-Video Europa Kiadó, Budapest. 2013.

[7]

Kádár, B. (2013). Differences in the spatial patterns of urban tourism in Vienna and Prague. *Urbani izziv*, 24/2, 96-111.

[8]

Kádár, B. (2014). Measuring Tourist Activities in Cities Using Geotagged Photography. *Tourism Geographies: An International Journal of Tourism Space, Place and Environment*, 16/1: 88-104.

[9]

Kádár Bálint: Palotanegyed turizmusfejlesztési koncepció. - Józsefvárosi Önkormányzat, 2014.

[10]

Meggyesi Tamás: Promenadológia - fejezetek a séta és a lineáris látványelemzés elméletéhez. – Budapest, 2011.

[11]

Meggyesi Tamás: Városépítészeti - egyetemi jegyzet. - BCE, Budapest, 2006.

[12]

Pearce, D. G. (2001). An Integrative Framework for Urban Tourism Research. *Annals of Tourism Research*, 28/4, 926-946.

[13]

Puczkó László, Melanie Smith: Egészségturizmus: gyógyászat, wellness, holisztika. - Akadémiai Kiadó, Budapest, 2008.

[14]

Shoval, N., McKercher B., Ng E. & Birenboim A. (2011). Hotel Location and Tourist Activity in Cities. *Annals of Tourism Research*, 38/4, 1594-1612.

[15]

Turisztikai terméktervezés és fejlesztés (vezető szerző: Michalkó Gábor). - Pécsi Tudományegyetem, 2011.

4. fejezet

